№ 47 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 5 ՄԱՐՏԻ ԵՐԿՐՈՐԴ 19 ՏԱՐԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 5 ՄԱՐՏԻ №47

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը: Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ: Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման: Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի:

ԳԻՆՆ Է 70 ԿՈՊԷԿ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուով առաջին երեսում 75 կոպ., իսկ վերջին երեսում՝ 50 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղչ: Մահազդի համար 15 ռուբլի: Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.

1919 թ.

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը	10 ռուբ.
3 »	25 »
Հատավաճառ	70 կոպ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Головинскій пр. № 41.

Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից: Телефонъ 10—99.

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, մարտի 6-ին, երեկոյեան ժամը 4 և կէսին, նշանակուած է

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՆՈՂԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԵՐԿՐԱՄԱՍԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

(Головинскій 41, Տ. Նազարեանի սալոնում).

Օրակարգ՝ 1) Ակումբի բանալու հարցը, 2) Սգահանդէսի հաշուետուութիւն, 3) Զեկուցում Կենտրոնական Կոմիտէի մասին, 4) Ընթացիկ հարցեր:

3—1 Գրեգիգիում

ԲԺԻՇԿ

ԳՐ. Յ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Ժընեւի համալսարանի կլինիկաների և պրոֆես. Oltramare-ի վեներական հիւանդութիւնների մասնագիտական բուժարանի:

ՆԵՐՔԻՆ և ԿԱՆԱՆՑ հիւանդութիւն. մասնագէտ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ (ՍԻՖԻԼԻՍ, ներարկումն «606»-ի և «914»-ի), ՄԻԶԱՄԵՌԱԿԱՆ (ՀԻՆ և ՆՈՐ ՏՐԻՊԵՐ և նրա կոմպլեկացիաները) և ՄԱՇԿԻ ցաւերի:

Էլեկտրաբուժական կաբինետ

Ընդունելութիւնն ամեն օր, առաւ. ժ. 10-ից 1-ը, երեկ. 4-ից 6-ը: Կիրակի օրերը միմիայն ժ. 12-ից 1-ը: Կերոչնայա, № 11: 100—50

ԲԺՇԿՈՒՀԻ

Ց. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(Նախկին Դաւոս սանատորիայի ասիստենտ):

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների մասնագէտ, թոքերի և սրտի հիւանդ.: Ընդունելութիւնը ամեն օր երեկոյեան ժամը 5—7-ը: Սոլոլակ, Թոխլնակայա 3, հեռ. 16—69: ա. օ.) 100—49

ԲԺՇԿՈՒՀԻ

Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Բեռլինի և Մոսկուայի համալսարանների կլինիկաների: Մասնագէտ ներքին հիւանդութիւնների—թոքերի և սրտի. ընդունելութիւնը՝ իր ընկերակցութեան և լոյսի ու էլէկտրօբուժական կաբինետում: Հետազօտութիւնը և բուժումը X ճառագայթներով: Ամեն օր, 9—1 և 5—8 ժամը երեկ. Բեհբութովսկայա փ., № 23: Հեռ. 7—92: 100—60

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒ ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Անհատի բազմակողմանի զարգացման, ինչպէս և համամարդկային կուլտուրայի շահերի տեսակէտից անհրաժեշտ է, որ ազգային հոգեւոր կուլտուրան գոյութիւն ունենայ և զարգանայ: Այդպիսով համամարդկային կուլտուրան կը ներկայացնի մի գեղեցիկ մոզայիկ, որտեղ ամեն մի նոյնիսկ փոքր ժողովուրդ կունենայ իր մասը: Բայց ազգային կուլտուրայի գոյութեան և ուրոյն զարգացման համար անհրաժեշտ է, որ ամեն մի ժողովրդի սուվերէն իրաւունքները հենց իր ձեռքում լինի, որ նա քաղաքականապէս լինի ազատ: Եւ պատմութեան մէջ մենք նկատում ենք այդ տենդենցը. ամեն մի ժողովուրդ, որ ունի որոշ տերրիտորիա, ունի կուլտուրական անցեալ և հասել է անտեսական զարգացման որոշ աստիճանի, նա ձգտում է իր բախտն իր ձեռքը վերցնել, ստեղծել ազգային պետական միաւոր, և մանր ազգային կուլտուրաները ոչ միայն կուլ չեն գնում մեծերին, մանր պետութիւնները ոչ միայն չեն ձուլւում մեծերի հետ, ընդհակառակը, մեծ պետութիւնները քանդւում են մասամբ այն պատճառով, որ նրանց մէջ ազգային հարցը մնում է չլուծուած և նրանց փլատակների վրայ առաջ են գալիս ազգային պետական միաւորներ: 19-րդ և 20-րդ դարերն իրաւամբ համարւում է ազգերի ազատագրութեան դարաշրջան, թէ Եւրոպայում և թէ Մերձաւոր Արեւելքում մանր ժողովուրդները հետզհետէ ձեռք են բերում քաղաքական ազատութիւն: Ներկայ մեծ պատերազմի պատճառներից մէկն էր ազգային հարցը և համաշխարհային հրդեհի կայծը ձգուեց ոչնչացնելու, որոնց այդ

հարցը ամենից աւելի խճճուած է՝ Բալկաններից: Այսուհետև ժողովուրդների լիգա ստեղծելու Նախագիծը պատմական «14 կէտերը» ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ վերջնական ձևակերպումը այն մեծ պատմական պրոցեսի, որ սկսուել է Վիեննայի կոնգրեսից:

Հայ ժողովուրդն իր քաղաքական ազատութիւնը կորցնելու օրից, երբեք չի դադարել մտածելու Հայաստանի քաղաքական վերածնութեան մասին, որովհետև հայութիւնը գտնւում էր բոլոր այն պայմանների մէջ, որոնց հետևանքով մի ժողովուրդ ցանկանում է լինել ազատ: Զանազան ճանապարհներով, թէ հայրենիքում և թէ նրանից դուրս հայ քաղաքական միտքը չի դադարել գործելուց, մանաւանդ 18-րդ դարու սկզբից, երբ միջազգային քաղաքականութեան մէջ մեծ դեր սկսեց խաղալ Ռուսաստանը: Կուլտուրական, քրիստոնեայ հայ ժողովուրդը, կուլտուրական և քրիստոնեայ Եւրոպայից էր սպասում իր ազատութիւնը:

Բայց երբ Ռուսաստանը տիրեց Անդրկովկասին, հետևապէս և պատմական Հայաստանի մի մասին և ի դերև հանեց հայ ղեկավար շրջանների յոյսերը, խախտելով իր տուած խոստումները, հայ քաղաքական միտքն իր ուշադրութիւնը դարձրեց սահմանից այն կողմը: Բարձրացնել ուժեղ Ռուսաստանի սահմաններում հայկական հարցը անկարելի էր այն ժամանակ և այն պայմաններում, մինչդեռ սահմանից այն կողմը, Թիւրքիայում, ապրում էր հայ ժողովրդի խոշորագոյն հատուածը, իր մայր հայրենիքում: Բալկանեան ազգերի ազատագրութիւնը և միաժամանակ Թիւրքիայի աստիճանաբար կազմալուծուելը լոյս էին տալիս, որ հայկական հարցը աւելի հեշտ կերպով կարող է լուծուել Թիւրքիայում, մանաւանդ որ թէ եւրոպական և թէ հայկական հասարակական կարծիքը հետզհետէ ծանօթանում էր այն անտանելի դրութեան հետ, որի մէջ գտնւում էր թիւրքահայ ժողովուրդը: Ահա թէ ինչու հայկական լիբերալիզմը հրապարակ հանեց հայկական հարցը ոչ թէ իր ամբողջ ծաւալով, այլ միայն թիւրքահայկական հարցը դրուեց դիւանագիտական սեղանի վրայ և իր ձևակերպումը գտաւ միջազգային ակտերի մէջ և դարձաւ գերազանցապէս միջազգային հարց: Սակայն հայկական ռեֆորմների խնդիրը միշտ մնում էր թղթի վրայ, որովհետև շահագրգռուած մեծ պետութիւնները փոխ առ փոխ պաշտպան էին կանգնում Թիւրքիայի շահերին:

Վերջին քառասնամեակում հայ ժողովրդի ամբողջ ուշադրութիւնն ուղղուած էր թիւրքահայ դատի լուծման վրայ, նրա ամբողջ էներգիան այս ուղղութեամբ էր սպառւում: Առաջ եկան կուսակցութիւններ, որոնք ճիշտ է միանգամայն աննպատակայարմար ճանապարհներով, աշխատում էին լուծել տալ թիւրքահայ հարցը: Թող այժմ բոլորին յայտնի լինի, թէ ինչ քաղաքական սպասելիքներ ունի հայ ժողովուրդը համաշխարհային վեհաժողովից: Եւ եթէ հայութիւնն ամբողջապէս զբաղւում էր այդ հարցով. դա չէր նշանակում, ի հարկէ, որ Նախկին Ռուսաստանում չկար հայկական հարց, չկար Հայաստան: Այս երեւոյթն ունէր զուտ տակտիկական պատճառներ, որոնք բերուած են վերևում:

Թիւրքահայ հարցը լուծելուց յետոյ հայ քաղաքական միտքն իր ուշադրութիւնը պիտի դարձնէր Կովկասի վրայ, ուր գտնւում է պատմական Հայաստանի մի մասը, մեծաքանակ հայ ազգաբնակութեամբ: Եւ քանի որ իւրաքանչիւր ազգ ձգտում է ոչ միայն քաղաքական ազատութեան, այլ և իր ցրուած մասերի մի պետութեան մէջ հաւաքելուն, այդ պատճառով էլ անխուսափելիօրէն պէտք է առաջ գար հայկական irredenta: Այս տեսակէտով է վերաբերուել ռուս դիպլոմատիան հայկական հարցին, սկսած Լոբանով Ռոստովսկուց, այսպէս է բացատրում Պ. Միլիւկովը պատերազմի սկզբում իր բացասական վերաբերմունքը դէպի Թիւրքա-Հայաստանի աւտոնոմիան: Նրա կարծիքով Թիւրքա-Հայաստանը ստանալով աւտոնոմիա պիտի անցնէր քաղաքական զարգացման ուղին մինչև լիակատար անկախութիւն, ինչպէս այդ եղաւ Բալկանեան ազգերի հետ և ապա պիտի ձգտէր իրեն միացնել Ռուսահայաստանը: Իսկ այս հանգամանքը, պարզ է, անհանդուրժելի է ռուսական պետական շահերի տեսակէտից: Ռուսական յեղափոխութիւնը, որի ընթացքում Ռուսաստանում սոցիալիստական ջղաձիգ տակ տեղի էին ունենում գերազանցապէս ազգային շարժումներ (Ուկրայնա, Ֆինլիանդիա, Վրաստան) վերջնականապէս քայքայելով ռուս պետականութիւնը, առաջ բերեց և ռուսահայկական հարցը: Քաղաքական երադարձութիւնների արագ փոփոխութեամբ Անդրկովկասը բաժանուեց Ռուսա[illegible] ի Թիւս այլ հան-հանր[illegible]ների, առաջ եկաւ[illegible]անի հասարակապետու[illegible] Այդպիսով ռուսահայ հար[illegible]ուեց միայն փոքրիկ մաս[illegible]:

Եւ այժմ, երբ պատերազմը վերջանում է Դաշնակիցների փառաւոր յաղթութեամբ, երբ Պարիզի վեհաժողովում վճռւում է ժողովուրդների բախտը, ընդհանուր հաշտութեան սեղանի վրայ պէտք է դրուի ոչ միայն թիւրքահայկական հարցը իր ամբողջ ծաւալով, այլև, թէկուզ հակառակ մեր կամքի, և Անդրկովկասեան հարցը, հետևապէս Ռուսահայաստանի բախտը: Եւ որովհետև այս երկու հարցերն էլ ունեն հանգուցային բնոյթ, քանի որ Թիւրքահայաստանում և Անդրկովկասում ընդհարւում են միմեանց հետ մեծ պետութիւնների շահերը, հայ ժողովրդի այս կամ այն դիրքը կունենայ նշանակութիւն:

Ուստի այժմ արդէն ժամանակ է որոշ ձևակերպութիւն տալ հայկական քաղաքական ձգտումներին, ի նկատի ունենալով որ ներկայ քաղաքական մոմենտն երկար ժամանակով որոշում է մեր ժողովրդի բախտը և որքչուտով կայանալու է համաշխարհային վեհաժողովը:

Ե. Ցուրութեան

(Կը շարունակուի)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Դաշնակից պետութիւնների ներկայացուցչական ժողովը տեղի ունեցաւ այսօր 3 ժամից մինչև 6 ժամը արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ: Ի թիւս այլոց առաջադրուած էին Հայաստանի պահանջները Պօղոս Նուբար փաշայի և հայկական պատուիրակութեան նախագահ Ահարոնեանի կողմից:

(Վ. Հ. Գ. անգլ. հաղ.)

ՎՐԱՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՇԱԳԻՐԸ

Կամաւորական բանակի Հիւսիսային Կովկասում կատարած գործողութիւնների առթիւ

Թիֆլիսում գտնուող բոլոր օտար պետութիւնների դիւանագիտական ներկայացուցիչներին ուղարկուած է հետևեալ յուշագիրը.

«Համաձայն լեռնականներից ստացած պաշտօնական գրութիւններին, Կամաւորական բանակի գերագոյն հրամանատարութիւնը պահանջ է դրել Հիւսիսային Կովկասի լեռնականների միութեան հանրապետութեան առաջ, յանձնել իշխանութիւնը լիշեալ հրամանատարութեան, իսկ բոլոր լեռնական ազգութիւններին առաջարկուած է անպայման կազմակերպել զօրամասեր Կամաւորական բանակի կազմի մէջ մտնելու համար:

Վրաստանի հանրապետութեան կառավարութիւնը, հիմնուելով իրեն Կամաւորական բանակի յայտարարութիւնների վրայ, համարում է, որ նրա գլխաւոր նպատակն է Հիւսիսային Կովկասում՝ կռիւը բոլշևիզմի դէմ և որ նրա առաջադրած պահանջը լեռնականների կառավարութեանը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ յիշեալ սկզբունքի խախտում և թշնամական քայլ լեռնականների հանրապետութեան անկախութեան դէմ, որի ճանաչել կամ չճանաչելը միանգամայն կախուած է համաշխարհային կոնֆերանսի որոշումից:

Անդրկովկասի ժողովուրդների համերաշխութիւնը, որը հիմնուած է իրար հետ սերտ կերպով կապուած Կովկասեան հասարակապետութիւնների փոխադարձ ճանաչման և վստահութեան վրայ, ստիպում է վրաց հանրապետութեան կառավարութեանը ամենակտրուկ կերպով բողոքել Կամաւորական բանակի նման բռնի պահանջների և գործողութիւնների դէմ, որոնք ուղղուած լինելով լեռնականների շահերի դէմ, առիթ են տալիս նրանց էլ բռնել բոլշևիզմի ճանապարհը և այսպիսով վտանգ են ստեղծում Կովկասի ժողովուրդների խաղաղ ընթացքի համար:

Այս ամենը պարտք եմ համարում յայտնել ձեզ ի գիտութիւն իմ կառավարութեան յանձնարարութեամբ և յայտարարել, որ Վրաստանի կառավարութիւնը իր լիակատար համակրանքն ու համերաշխութեան զգացմունքն է յայտնում լեռնական ժողովուրդներին՝ իրենց անկախութիւնը պաշտպանելու նրանց բոլոր գործերում:

Արտաքին գործոց նախարար՝ Գեգեչկորի

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԱՊՈՆԱՑԻՔ ՍԻԲԻՐՈՒՄ

Հակառակ բոլոր լուրերի, թէ եապոնացիք հեռանում են Սիբիրից, այժմ պարզւում է, որ նրանք ոչ միայն չեն հեռանում, այլև, ինչպէս հաղորդում են Պարիզից, Կոլչակի զօրքերին միացնում են եապոնական երկու դիվիզիա:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՎՐԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԿ. ԳՈՐԾ.)

Քաղաքային վարչութեան կազմը

ՓՈԹԻ, 4 մարտի.—Կայացաւ նոր ընտրուած դումայի երկրորդ ժողովը: Ժողովի նախագահ է ընտրուած Լուր Նիգուրաձէ (ս. դ.), օգնական Ար. Սակոնաձէ (ս. դ.), վարչութեան քարտուղար՝ Ցսիձէ (անկուսակցական), քաղաքագլուխ ընտրուած է Ալ. Կորձայա (ս. դ.), վարչութեան անդամներ՝ Գոչետայա, Ա. Ինցկերվելի և Գ. Կուտատելաձէ:

Նոր մուսուլմանական խորհուրդ Բաթումի մէջ

ԲԱԹՈՒՄ, 27 փետ.—Բաթումի մէջ առելացաւ կրկին մի խորհուրդ, այն է՝ Բաթումի շրջանի մուսուլման խորհուրդը: Խորհրդի հաստատման տակ ստորագրել է ոմն Աթաբէկով, թէև պարզ չէ թէ նա ում վրայ է հիմնւում, բայց պարզ է որ նա կապ ունի գեն. Մայլովի հետ:

Գրաֆ Շուլենբերգ

Այսօր առաւօտեան, անսպասելի կերպով գրաֆ Շուլենբերգը մեկնեց դէպի Կ. Պոլիս:

Վրաց գերիների վերադարձը Կամաւորական բանակից

ԲԱԹՈՒՄ, 2 մարտի.—Տեղս հասաւ Կամաւորական բանակի նաւը, որը բերեց իր գերած 350 վրացական զինուորներ: Որովհետև այդ նաւի մասին անգլիացիներին ոչինչ յայտնի չէր, նրան թոյլ չըտուին ափ հանել զինուորներին մինչև Թիֆլիսից հրահանգ ստանալը: Եկողների ասելով գեն. Կապիաշւիլին և աւագ սպաները ներկայումս գտնւում են Տուապսէում, իսկ վարչական անձնաւորութիւնները՝ Սոչիում:

Զինուորներից 35 հոգի վիրաւորուած են և հիւանդ, մնացածները կայտառ: Մեր Ազգային Խորհուրդը մեծ ուշադրութիւն է դարձնում նրանց վրայ:

Ֆինները Ռևելում

ՀԵԼՍԻՆԳՖՈՐՍ, մարտի 2-ին.—Էստլանդիայի քաղաքների և գիւղերի թիկունքում ֆինների և բարոնների փոքրիկ զօրամասերը կատարում են պանդուխտական ծառայութիւնները: Ռևելում, բանուորական զօրծերի երկիւղից, պաշտպանու-

2021Ե.

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

թեան համար թողնուած է 1000 հոգի ֆին։

—

Լատւիայի ժողովը

ՌԻԳԱ, մարտի 2-ին.— Սաւուչկան բացեց Լատւիայի վերջ-րորդ ժողովը, յայտնելով թէ երբէք այսպիսի համաժողով չէ կայացել, ինչպէս այժմ պրոլետարիայի դիկտատուրայի շրջանում։ Ժողովի պատուաւոր պրեզիդիում ընտրուած են՝ Ռուսաստանից—Լենին, Գերմանիայից—Ցետկին, Անգլիայից—Մոկլին, Ամերիկայից—Դեբս, Իտալիայից և Ֆրանսիայից—Սոր-բատի, Նորվեգիայից և Շվէյցարիայից—Ֆոգլունդ, Ուկրաինայից և Ռումինիայից—Ռոսկովսկի և Նաշանիայից—Գալլաննաւ։ Պրեզիդիումի պատուաւոր ընտրուած են՝ Ռոտշիլդ, Մոգեն, Դանիկակի և ուրիշները։ Այնուհետև յայտարարուում է Տրոցկու ողջոյնի հեռագիրը, որի մէջ նա ցոյց է տալիս [illegible]

[illegible]

Լեհաստանի և Ռումինիայի միացեալ համաձայնութիւն

ՎԻԷՆՆԱ, փետր. 28-ին. Լեհաստանի և Ռումինիայի խորհրդային համաձայնութեան ժողովում [illegible] միջոցառումներ [illegible]

[illegible]

Վիլսոնի յայտարարութիւնը

«Տիլդ. Ցէյտուն»-ը հաղորդում է Բեռլինից.— Վիլսոնը յայտնեց Լլոյդ Ջորջին, որ Ամերիկան չէ ձգտում ծովային [illegible] ձեռքն առնել և չէ ցանկանում որ [illegible] համաձայնութիւն չի կայանայ, այն ժամանակ Ամերիկան [illegible] այդ ծրագրի և ուրիշ [illegible] իրագործելու նախ փոխարէն ինքը կը կառուցանէ։

Ամերիկայի բոլշևիկ պրոպագանդիստների ձերբակալումը

ԲԱՍԷԼ, 24 փետր.— [illegible] Ամերիկայից պէտք է դուրս քշուեն 8000 օտարերկրացիներ, որոնք մեղադրւում են բոլշևիկութեան պրոպագանդայի անելու համար։

Համաշխարհային վիճակագրութիւն

Իտալական նախկին նախարարական խորհրդի նախագահ Նիտտին ձգտում է համաշխարհային վիճակագրական ծրագիր, որի արդիւնքը պէտք է գործադրուի պատերազմական ծախսերը ծածկելու համար։

Լինցիները ձերբակալուած

ՓԱՐԻԶ, 24 փետր.— Համաձայն [illegible]

«Դէյլի-Տելէգրաֆ»-ի հաղորդագրութեան համաձայն սպարտակեանների Վէյմարի առաջնորդ Լինդեմանը ձերբակալուած է այն ժամանակ, երբ նա կոչեր էր բաժանում փողոցներում։

—

Մախնոն նշանակուած է զօրքի հրամանատար

ԳՈՒԼԻԱՊՈԼԷ, 1 մարտի.— Գաւառի կայարանի շրջանում բոլշևիկ զօրքի կողմն անցաւ գիւղացիների մի զօրամաս իր զէնքերով և դրօշակով։ Մախնոյի բրիգադան այժմ վերափոխւում է կանոնաւոր գնդերի։ Մախնոն նշանակուած է բրիգադայի հրամանատար և մեծ համակրութիւն ունի ժողովրդի և զօրքի մէջ։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

«Ժողովրդի Ձայն»-ը.— Խմբագրութեան և դրասենեակի անտարբերութեան պատճառով թերթիս երէկուայ համարը լոյս չտեսաւ։ Այսօրուանից թերթը լոյս կը տեսնի կանոնաւոր կերպով։

Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Ջխենկելին Թեհրանից պաշտօնական ... Գ. Գ. Կոնդրէն հեռագրում է, որ ինքը Թիֆլիս կը գայ մարտի 10-ին։

◆ Օդանաւի քաղաքային ինքնավարութեան միջնորդութիւնը։— Օդանաւի քաղաքային ինքնավարութիւնը միջնորդել է ներքին գործերի մինիստրի առաջ, որ պետական միջոցներից նրան քաղաքային մեկիսային ծախսի կէսը, որ հասնում է 100,000 ռ.։

◆ Անաբեկուած վրացիներ.— Վրաստանի արտաքին գործերի մինիստրը Կաքեկեվից դրդապետ Ակբեթնինից մանրամասն տեղեկութիւն է ստացել բոլշևիկների Ալագիր անուն կրած գաղթականների մասին, որից ի միջի այլոց երևում է, որ օսերը ամեն տեսակ բռնութիւններ են գործ դրել վրաց գիւղացիների վրայ. այրել են նրանց տները, թալանել նրանց գոյքը և այլն. մօտ 500 վրացի գիւղացիներ փախել են գէպի Վլադիկաւկազ, որ նրանց պաշտպան չէ տուել օսերի և կոզակների կողմից. բացի այս, Վլադիկաւկազում վրացիներին հետապնդել են և անխղճաբար զինուորական ծառայութեան մէջ են առել։

◆ Նորա Ռուսթավելու մահուանը.— Ներկա Շոթա Ռուսթավելու անուամբ կոչուած կուսակցութիւնը միջնորդել է ներքին գործերի մինիստրի առաջ, որ թոյլ տրուի ժողովրդական համալսարանութիւն կառուցել Շոթա Ռուսթաւելու յիշատակին արժանի կանգնեցնելու համար։ Ենթադրւում է արձանը կանգնեցնել Թիֆլիսի Երևանեան հրապարակում։

◆ Միախոտագործարաններում.— Մի շարք ներէֆերի պակասութեան պատճառով Թիֆլիսի ծխախոտագործարաններում արտադրութիւնը զգալի չափով պակասել են. օրինակ, Եր. Սէյլանեանների ծխախոտագործարանում շաբաթական 6 օրուայ փոխարէն կատարւում է հինգ օր աշխատանք։ Ենթադրւում է հաւաքել 70 բանուոր, իսկ «Миръ» ծխախոտագործարանի տարիքը պատրաստող բաժանմունքը փակել է, որի հետևանքով հեռացուել է 40 բանուոր։ Գործարանների պիտակ ... թղթի կարիք են զգում։

◆ Առեւտրական ազդեցութիւնը աւելանում.— Վրաց կառավարութեան կարգադրութեամբ, հարկը աւելացուել է ծխախոտի արտահանութիւնը Վրաստանից։

◆ Համագումար.— Մարտի 16-ին Թիֆլիսում կայանալիք Վրաստանի քաղաքների ներկայացուցիչների համագումարին մասնակցելու համար Թիֆլիսի քաղաքային դումայի կողմից ներկայացուցիչներ են ընտրուել քաղաքագլուխ Բ. Ջխենկելին, իրաւաբաններ՝ Գաբաշուին, Դաղաւանին, Տոփուրիձէն և Ջաջանաշուիլին։

◆ Աշակերտները զինուորական ծառայութիւնից ազատ.— Զինուորական մինիստրը լուսաւորութեան մինիստրին յայտնել է, որ զօրահաւաքից ազատւում են բոլոր այն աշակերտները, որոնք ներկայումս պաշտօնավարում են։ Սրէկ այդ

մասին համապատասխան շրջաբերական ուղարկուեց գիւղերի վերատեսուչներին։

◆ Բոլնիս-խաչէնցիների և Դաղեթ-խաչէնցիների վերադարձը.— Վրաց կառավարութիւնը արգէն թոյլ է տուել, որ Բոլնիս-Խաչէնի և Դաղեթ-Խաչէնի բնակիչները վերադառնան իրենց տեղերը։ Կառավարութեան և Վիրահայ Ազգային Խորհրդի կողմից Բոլնիս-Կլիւչ է մեկնել մի յանձնաժողով, որը նպատակ ունի տեղաւորել գաղթականներին։ Ցեխեալ գիւղերը ներկայումս գտնւում են աւերուած վիճակում և մեծ կարիք ունեն ինչպէս հացի, այնպէս էլ ուրիշ կենսամթերքների։

◆ Ալ. Սահակեանի ճանապարհորդ. Ուօկերի մօտ.— Մարտի 3-ին Հայաստանի պառլամենտի նախագահ Ալ. Սահակեանը տեսակցութիւն ունեցաւ անգլիական Կովկասեան բանակի գլխ. հրամանատար գեն. Ջորջ Ուօկերի հետ և զրուցեց Հայաստանի պարենաւորման, գաղթականների վերադարձի և մի շարք ուրիշ կարևոր խնդիրների մասին։

◆ Աշուղ Ջիւանու մահուան 10-ամեակը.— Առաջիկայ կիրակի օրը լրանում է Աշուղ Ջիւանու մահուան 10-ամեակը։ Տեղի է ունենալու հոգեհանգիստ։

◆ Բժիշկների յայտարարութիւնը.— Թիֆլիսի քաղաքային հիւանդանոցների բժիշկները նկատի ունենալով, որ հիւանդանոցները գտնւում են անկանոն պայմաններում, քաղաքային վարչութեանը յայտնել են, թէ հրաժարւում են հիւանդանոցներում աշխատելուց։

◆ Ժամանակից ուշ առնելու համար.— Ժամանակից ուշ արհեստը անելու համար վրաց ակումբի առ. Գ. Փարծխալովը ենթարկուել է 5,000 ռ. տուգանքի,

բացի այս, մարտի 3-ին կնքուել է ակումբի բուֆեթը և խոհանոցը։

◆ Գաղթականութիւնը Թիֆլիսում.— Լիխաուրի գիւղական համայնքից Թիֆլիս է եկել մի պատգամաւորութիւն և ներկայացել ներքին գործերի մինիստրին, խնդրելով աջակցութիւն ցոյց տալ տաճիկների արշաւանքից իրենց քայքայուած տնտեսութիւնը վերականգնելու համար։ Խոստացուել է հարկաւոր պետական օգնութիւն հասցնել։

◆ Զարհուրելի սպանութիւն.— Մարտի 3-ին, ցերեկուայ ժամը 12-ին, Արսենալի ... փողոցում, ... տեղի ունեցաւ սպանութիւն, որից սպանուեց ... Ձակորեանը, և ծանր վիրաւորուեցին՝ նրա կինը՝ Սաթենիկը, Բագրատեանը և մի անյայտ մարդ։ Քննութիւն է կատարւում։

◆ Փոխառութիւն.— Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը քաղաքի ֆինանսական դրութիւնը բարելաւելու համար որոշել է կնքել 1 և կէս միլիոն ռուբլու կարճ ժամանակեայ փոխառութիւն, որը կենքուելու է տեղական վարկային ընկերութիւնների կոմիտէից։

◆ Կողոպուտ.— Մարտի 3-ին մի քանի զինուած անյայտ չարագործներ մտնելով Աւետիսեանի բնակարանը (Կլասիչեսկայա փ. № 10), մահուան սպառնալիքով տակ տարել են 5,000 ռ. կանխիկ դրամ։

◆ Բժշկական հիւր Թիֆլիսում.— Քաղաքային բժշկա-սանիտարական բիւրոյի վերատեսուչ բժ. Միքելաձէի տուած տեղեկութիւնների համաձայն, յունուար ամսում Թիֆլիսում բծաւոր տիֆից հիւանդացել են 1878 հոգի, իսկ փետրուարին՝ 1883 հոգի, հաշուած 98 բոլշևիկներին, որոնք եկել են Վլադիկաւկազից։

ՎՐԱՍՏԱՆ

ՀՐԱՄԱՆ

№ 60.

§ 3

Ձնայած իմ նախորդների և ուրիշ վարչապետների, մինչև իսկ զինուորական մինիստրի բազմիցս արձակած հրամանների, զինուորական վարչութեան սպաներն ու աստիճանաւորները դարձեալ շարունակում են պահել իրենց պատուհանի և ապօրինի կոչման անհամապատասխան կերպով. հարբեցողութիւնը, անկարգութիւնը, հաւաքուել ձեռ, չպահպանելը, իրենց ոչ յատուկ տարազի գործածութիւնը—առօրեական երևոյթներ են դարձել փողոցում և հասարակական վայրերում։

Հայրենիքն ապրում է ծանր րոպէներ։ Ծանրացած թափւում է առաջնա Վրաստանի ազատ զաւակների արիւնը, և միևնոյն ժամանակ քաղաքի փողոցներն ու ամեն տեսակի զուարճատեղիները լիքն են զինուորականներով, նոյնիսկ պատերազմի ժամերին։ Ազատ զինուորական լինել չի կարող զինուորականների ... կամ ... կամ իր զինուորական մասը, որտեղ նա պարտաւոր է սովորել իր ստորադրեալներին։ Ամեն մի պատրաստուած ազգ, միակ—դա մի գանձ է ռազմաճակատում. ամեն ոք, ով թանկ է գնահատում իր հայրենիքի ազատութիւնն ու պատիւը, պէտք է ձգտի ռազմաճակատ, և ոչ թէ ճակատից դէպի թիկունք։ Ցեխերում են, որ թիկունքը ալկաւիզ և բաժան-բաժան արեց ռուսաց բանակը և այդ ամենաճակատական րոպէին Մեծէ մասը։ Նոյնն Վրաստանի բանակն էլ ցանկանում է նոյն կազմալուծումը։

Սպայութիւնը, իր գատապարտելի վարմունքով ստիպում է ձեռնարկել ամենախիստ միջոցների չարիքը խափանելու համար, ուստի հրամայում եմ. ճշտութեամբ պահպանել զինուորական օրէնքների բոլոր պահանջները, վերջ տալ անկարգութիւններին և հարբած վիճակում հասարակական վայրերը դուրս գալու, չհագնել իրենց չյատկացուած հագուստներ, ժողովները, ակումբները, զէնքով ներս չմտնել, զինուորական հագուստ կրողները պարտաւոր են ամեն ժամանակ իրենց մօտ ունենալ անձնաւորութիւնը հաստատող վկայականներ լուսանկարներով, որոնք պէտք է վաւերացուած լինեն զինուորական մասի կողմից և տրուած ոչ վաղ քան սոյն թուի յունուարի 1-ը. լուծուած է զինուորականների և զինծառայողների բոլոր սպաները, որոնք մինչև այժմ նոր նշանակումներ չեն ստացել, անմիջապէս պէտք է գան իրենց զինուորական հաղուստները։ Զինուորական մասերից դուրս արձակուածները անմիջապէս պէտք է յետ վերցնեն անձնական վկայականները և նրանց՝ ... պէտք է յայտնուեն ... վարչութեան (комендантское управленіе). առանձին զինուորներ, վարչութիւններ, ... պէտք է ներկայանան իրենց մասերում ... ծառայութեան մէջ գտնուող սպաներ և աստիճանաւորների ցուցակները և իրենց ժամանակին պէտք է հաղորդեն այդ ցուցակներում եղող փոփոխութիւնների մասին։ Իմ օգնականից և վարչութեան ... պահանջում եմ խստորէն հետևել իմ այս հրամանի ճշտիւ գործադրման ինչպէս քաղաքում, նոյնպէս և թաղամասերում, ակումբներում և ուրիշ զուարճատեղիներում, ինչպէս ցերեկը, նոյնպէս և գիշերը։ Ովքեր կը նկատուեն այս հրամանս չգործադրելու մէջ, կուղարկուեն պատժական վարչութիւնը համապատասխան պատիժը կրելու համար—մինչև իսկ պաշտօնից կարճակուեն և վարչական կարգով կարտաքսուեն քաղաքից։

Աստիճանաւորների բոլոր օրինական պահանջները պէտք է անխօս կերպով կատարուեն. չենթարկուողները կենթարկուեն պատասխանատուութեան, որպէս պաշտօնեային հակառակողներ։ Նրա պաշտօնական պարտականութիւնները կատարելու միջոցին։ Հաւատացած եմ, որ Վրաստանի բանակի ողջախոհ մասը—իսկ այդ առողջութիւնը մեծամասնութիւն են կազմում—կու ... Վրաստանի բարեփոխ բանակից դուրս հանելու անցանկալի և վնասակար անձանց։

Թիֆլիսի զօրանոցի պետ գեներալ-մայոր՝ Մակաեւ.

Ադյուտանտ՝ պորուչիկ Գեգեչկօրի

ՆԱԽԱՍԱՄԱՆՑԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ ՄԻԱՑԱՒ

—

Կիրակի, մարտի 2-ին, Բարեգործականի դահլիճում կայացաւ Նախասամանցից ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, որին ներկայ էին Հայաստանի վերաշինութեան յանձնաժողովի կողմից երկու լիազօր ներկայացուցիչներ։

Ժողովը նախ քննեց և հաստատեց ընկերութեան 1917 և 1918 թուի հաշիւները, և այս առթիւ որոշեց շնորհակալութիւն յայտնել ընկ. Ց. Սպանդարեանին՝ այն անձնուէր և ձրի ծառայութեան համար, որ նա մատուցել է ընկերութեան՝ բանալով և կառավարելով ընկերութեան որբանոցը Կոբին կայարանում և նրա պահպանութեան համար դրամ հանգանակելով Ղրիմի զանազան վայրերում։

Ապա ժողովը անցաւ օրակարգի երկրորդ հարցին, յաւերժացնել ընկերութեան հիմնադիր Համբ. Առաքելեանի յիշատակը, և որոշեց—1) տպագրել հանգուցեալ Առաքելեանի գործունէութիւնը իբրև հիմնադրի և նախագահի ընկերութեան և կցել ընկերութեան առաջիկայ հաշուին՝ լուսանկարով, 2) կազմել և տպագրել Հ. Առաքելեանի կենսագրութիւնը և գործունէութիւնն առհասարակ բոլոր հասարակական հիմնարկութիւններում և գրական ասպարէզում, աշխատակցութեան հրաւիրելով այն հիմնարկութիւնները, որտեղ նա գործել է երկար ժամանակ, 3) նպաստել նրա գերեզմանի վրայ յուշարձան դնելու, 4) ծախսերը հոգալ այդ հիմնարկութիւնների և Նախասամանցի միջոցներից։

Օրակարգի յաջորդ հարցն էր՝ Նախասամանցից Ընկերութեան միացումը Հայաստանի Վերաշինութեան Յանձնաժողովի հետ և մի նոր ընկերութեան հիմնումը, «Հայաստանի վերաշինութեան ընկերութիւն» անուան տակ։ Այս առաջարկութիւնը բերել էին ընդհանուր ժողովին Նախաս. Ընկերութեան և Վերաշինութեան Յանձնաժողովի վարչութիւնները, որոնք միացումը դեռ 1917 թուին առաջարկել էր Հ. Առաքելեանը։

Վիճաբանութիւններից յետոյ ժողովը, 3 ձայնի դէմ, ընդունեց այդ առաջարկութիւնները և յայտարարեց Նախասամանցից ընկերութիւնն ու վերաշինութեան յանձնաժողովը լուծուած և նրանց փոխարէն հիմնուած Հայաստանի Վերաշինութեան ընկերութիւն։

Նոր ընկերութեան կանոնադրութեան մշակումը ... ժամանակաւոր վարչութեան, յանձնարարուեց յաջորդ նիստին, որ կայանալու է մի շաբաթ յետոյ։

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴԻՐ ԺՈՂՈՎԻ ԿԱԶՄԸ

—

Վրաստանի Սահմանադիր Ժողովի ընտրութիւնները համարեա թէ վերջացել են։ Կաւկասի ազգերներից հաղորդում են, որ մինչև այժմ եղած ճշտութեան համաձայն, սոցիալ-դեմոկրատներն ստացել են 110 տեղ, սոցիալ-ֆեդերալիստները՝ 8, նաց.-դեմոկրատները՝ 7, վրաց սոցիալ-յեղափոխականները՝ 5։ Մի քանի շրջաններում դեռ ևս ընտրութիւններ չեն կատարուել։ Այդ շրջաններում ընտրութիւններ կատարելուց յետոյ վերոյիշեալ թուերը կարող են փոփոխութեան ենթարկուել։

ԲԱԳՈՒ

Հաց

Կենտրոնական պարենաւորման բիւրոն հաղորդում է ազգաբնակութեանը, որ հացը ծախւում է հետևեալ գներով. 1) Ցենտրոկոոպի խանութներում հացը, բաղկացած 90 տոկոս ցորենից և 10 տոկոս գարու ալիւրից, 2 ռ. 75 կ. ֆունտը, 2) Կոոպերատիւի խանութներում մաքուր ցորենից 3 ռ., խառնուրդով 25 տոկ. գարի 2 ռ. 75 կ., մաքուր գարեհաց պրոմկոոպի ու ... խանութներում 1 ռ. 75 կ.— 1 ռ. 85 կ., 3) Սոկոլովայի կոոպերատիւների խանութներում հացը 75 տոկոս ցորենի 25 տ. գարու ալիւրից 2 ռ. և այն էլ բացառա-

պէս երկաթուղու ծառայողների և բանուորների համար։

Կոլլեկտիւ պայմանագրի վերաքննութիւնը

Պրոֆեսիոնալ միութիւնների խորհուրդը յայտնեց քաղաքային վարչութեանը թէ ամեն օր, քաղաքային վարչութեան առանձին խմբերի բանուորների և ծառայողների կողմից յայտարարութիւններ են ստացւում խորհրդում այն մասին, որ քաղաքային ինքնավարութիւնը նկատի չէ առնում կոլլեկտիւ պայմանագիրը, որը հաստատուած է քաղաքային դումայի կողմից և շատ հիմնարկութիւնների մէջ մտնում է 8 ժամեայ աշխատանքի օրը, փոփոխուած է կիրակի և տօն օրերը, արձակելու դէպքում չի տրւում հագուստի փող և այլն։ Կոմիտէն այդ երևոյթը համարում է ոչ բնական և ենթադրում է, թէ քանի որ բոլոր կոլլեկտիւ պայմանագրերը նորոգուած են աշխատանքի նախարարութեան դեկրետով, ուստի պէտք է վերանորոգուեն նոյնպէս և քաղաքային ինքնավարութեան քաղաքային ծառայողների միութեան կոլլեկտիւ պայմանագրերը։ Այդ պատճառով խորհուրդը առաջարկում է դումայի մօտակայ ժողովի քննութեան առարկայ դարձնել քաղաքային ծառայողների կոլլեկտիւ պայմանագրի վերանորոգութեան հարցը։

Անդրկովկասեան պրոֆես. միութիւնների ժողով հրաւիրելու առթիւ

Անդրկովկասի պրոֆեսիոնալ միութիւնների ժողով կազմակերպելու համար փետրուարի 25-ին ուղևորւում է Թիֆլիս, Երևան, Ալէքսանդրապոլ և Անդրկովկասի ուրիշ քաղաքներ պրոֆեսիոնալ միութիւնների խորհրդի նախագահ՝ Ցորեքը։

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏ.

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԻԿ ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Շաբաթ, մարտի 1-ին Բանուորների Դրամատիկ խմբակցութիւնը Ալէքսանդրապոլ ակումբում ներկայացրեց նախ ռուսերէն „Въ безвыходномъ положеніи" կատակերգ 1 գործ., որը սկզբից մինչև վերջը՝ շնորհիւ խորձուած բանուոր դերակատարների խաղի՝ մեծ ուրախութիւն և զուարճութիւն պատճառեց լեփ-լեցուն վարագոյրի հայ և ռուս ... հասարակութեան։

Ցետ ... Թանուորների Դրամատիկ խմբ. ... Ալաւերդ... նոր ներկայացրեց երիտասարդ հեղինակ-բանուոր Անուշաւան Վարդանեանի «Նշանդրէք» դրամը գիւղական կեանքից, 2 պատկեր։ Նախքան վարագոյրը բացուելը, խմբակցութեան անունից մի բանուոր բեմից ասաց մօտաւորապէս հետևեալը—որ դրան կերպով կազմակերպուելով (Թիֆլիսի բանուորութիւնը) նպատակ ունի զարգանալ և Դրամատիկ խումբը առ շարունակ պիտի բեմադրէ բանուորական և գիւղացիական կեանքից վերցուած թատերգեր. դրա մէջ ամեն ինչ ընթանալու է ինքնուրոյն թափով։ Ինչպէս տեսնում էք այս բոլորը անում է լոկ ձեզ յայտնի որոշ դասակարգի մտքի զարգացման ու հոգեկան կեանքի հաճոյքների համար, ուստի ձեր վրայ ընկնում է բարոյական պարտք շարունակ այդպէս խոս լսնէք դահլիճը, որով մեծապէս աջակցած և քաջալերած կը լինէք մեզ (բուռն ծափ.)։

Սակայն այս ներկայացման հետ ես ակնում էր խորապէս դահլիճի ողջ հասարակութիւնը, որը միայն ներկայ պիտի լինի տեսնելու ... սիրելու ... ոգևորութիւնը և խորհրդաւոր աշխատանքը... Շատ գովելի են և դերակատարների ցուցաբերած մեծ ընդունակութիւնները ու զգալի եռանդը։ Անչափ յաջող էին և անպէս իրենց դերերում պ.պ. Ցորուտիւնեան 2-րդ (Ղազար), Բայանդուրեան (Նզար), Մելիքսեթեան (Բալա), ու Տէր-Ցակոբեան (Հեղինէ)։ Իր կենդանութեամբ աչքի էր ընկնում անմահ բեմին ընդունակութեամբ։ Յաջողութիւնները ցանկանում։

Վ. Ս.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԷԳԻԱ

Հրատարակիչ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

Տպարան «Մամուլ»—կալալ. Մ. Էփրիկեան և Ց. Մայիլեան. Լորիս-Մելիքեան փող., № 22.